

Den dånande tystnaden

Den dånande tystnaden

drama efter Vercors

av Christian Lanciai (2014)

Personerna:

Jean

Sandrine, hans brorsdotter

Werner von Ebrennac, tysk officer

Werners tyska officerskamrater

Heinrich Himmler

Adolf Eichmann

Wilhelm Canaris

Martin Bormann

Adolf Hitler

Eva Braun

andra officerer och militärer

Handlingen äger rum under och efter det andra världskriget
i Frankrike, Tyskland samt på väg till och i Argentina.

Akt I scen 1.

Sandrine Vad ska vi göra med honom?

Jean Vad kan vi göra?

Sandrine Jag vägrar stå ut med den tryckande tystnad som alla kräver.

Jean Vad annat motstånd kan vi bjuda? På vilket annat sätt kan vi protestera?
Du är för ung, och jag är för gammal för att kunna göra något annat. Vi måste helt enkelt bara stå ut och överleva.

Sandrine Det blir det svåraste.

Jean Jag är medveten om detta. Har vi tur lämnar han oss i fred.

Sandrine Han verkar för kultiverad för att kunna göra det.

Jean Vi får se.

(Det knackar försiktigt på dörren.)

Stig in!

(Werner visar sig försynt, stiger försiktigt in, en mycket ung strålande blond och grann tysk officer.)

Werner Jag ber om ursäkt för intrånget, men jag måste få insistera på maximal hövlighet åtminstone från min sida. Ingen ville ha det så här.

Jean Stig in, unge man. Ni tycks ha känsla för situationens outhärdlighet.

Werner Om ni kan stå ut med mitt prat kan jag stå ut med er tystnad. Jag vet att alla fransmän iakttar en kompakt demonstrativ tystnad mot vår ockupation. Jag har lärt mig det. Jag accepterar och förstår det.

Jean Min brorsdotter nämnde just att vad som helst är bättre än tryckande tystnad. Om vi kan föra ett civiliserat samtal utan att känslor såras må det vara hänt.

Werner Tack. *(känner sig genast ledigare)* Först av allt måste ni veta att jag älskar Frankrike. Det har jag alltid gjort.

Jean Det gläder oss.

Werner Jag ville alltid komma hit. Jag ville alltid besöka Paris. Jag har det ännu framför mig.

Jean Vem är ni?

Werner (bugar sig och slår ihop klackarna) Tillåt mig att presentera mig. Werner von Ebrennac.

Jean Det är inte ett tyskt namn.

Werner Nej, det är lika franskt som Remarque. Min familj tillhör båda länderna, precis som författarens.

Jean Han är likväl fördömd i Tyskland.

Werner Och jag begriper inte varför. Allt hans böcker skildrar är ju den bestående kamratandan under ett krigs olidliga omständigheter.

Jean Jag håller med er. Vill ni inte sitta ner?

Werner Nej tack, pinsamt medveten om att jag tillhör ockupationsmakten vill jag inte på något sätt utnyttja er.

Jean Vi uppskattar den hänsynsfullheten. Men vem är ni mera? Är ni bara officer, eller har ni också ett civilt yrke?

Werner Jag är musiker.

Jean Det förklarar er känslighet. Men hur lyckas en musiker bli officer?

Werner Han sköter sig. Han lyder order och har tur så länge han slipper delta aktivt i kriget. Men han är medveten om att han knappast kan undvika det i längden. Därför är jag ivrig att göra det bästa av livet så länge jag har det. Och just för att vi ockuperat Frankrike och jag är posterad här vill jag lägga mig extra vinn om att stå mig så väl som möjligt med alla fransmän.

Jean Ni gör intryck av en boren diplomat.

Werner Nej, jag är bara musiker.

Jean Det är kanske en ännu högre konst än diplomatin.

Sandrine Vad spelar ni för instrument?

Werner Piano och orgel.

Sandrine Vi har piano här. Vill ni spela för oss?

Werner Var står det?

Jean I rummet intill.

Werner Det passar mig utmärkt. Som organist trivdes jag alltid bäst med att spela utan att synas. (*lämnar rummet. Snart hörs ett Bachpreludium.*)

Jean Han är en riktig musiker.

Sandrine Som har kommit fullständigt fel.

Jean Som alla som hamnar i kriget.

Sandrine Men ingenting rimmar sämre med krig än musik.

Jean Har du aldrig hört en marsch?

Sandrine Till och med marscher förstörs av kriget.

Jean Men de förgyller det.

Sandrine Försöker utan att lyckas. Krigsmusik bara förhöjer och avslöjar krigets patetiska absurditet och groteska tragik.

Jean Du har rätt. Men vår organist spelar inte för kriget.

Sandrine Nej, all riktig musik är motsatsen till krig.

Jean Hur kommer det sig då att vissa krigshetsare är musikaliska, som till exempel Hitler?

Sandrine Du ställer för svåra frågor, onkel. Om han är musikalisk, då är världen fördömd och utan hopp, för då har Gud själv dömt den till förintelse.

Jean Hoppet dör aldrig.

Sandrine Det är det Hitler lever på. Därför startade han kriget. Det är det värsta av människans självbedrägerier. (*Musiken upphör.*)

Jean Jag tror han har spelat färdigt för den här gången.

Sandrine Tillbaka till den tryckande tystnadens lag.

Jean (*till Werner när han kommer in*) Hur hamnade en musiker som ni i kriget?

Werner Ofrivilligt. Det bara blev så. Även Bachs broder drog ut med Karl XII i kriget.

Jean Som musiker.

Werner Även musiken är beroende av världen.

Jean Till dess förbannelse.

Werner Till musikens eller världens förbannelse?

Jean Händel försökte göra människan bättre med sin musik. Wagner ställde till med nazismen.

Werner Den kom efteråt.

Jean Men Wagner är dess primus motor.

Werner Ändå var Wagner halvjude genom sin oäkte far Ludwig Geyer. Även Hitler påstås ha judiskt blod, liksom Heydrich. Är då det judiska till sin innersta natur självdestruktivt?

Jean Det kan knappast vi svara på, som båda är arier.

Werner Det är kanske detta världskrigs svåraste fråga. Nej, vi kan inte komma till rätta med den.

Sandrine Frågan är svårare än så. Vi är alla människor och inte mer än människor. Vi har alla vår mänsklighet gemensamt, och det är det enda vi har. Varför lägger vi då till en massa onödiga attribut, som judiskhet, kristen dogmatik,

nationalism, rasism, fanatism och annat sådant, som bara fjärrar oss från varandra och gör oss till främlingar för varandra, så att vi till slut så litet förstår varandra att vi börjar kriga med varandra?

Werner Mademoiselle, jag lovar er, att ingenting gjorde jag hellre än lade av min uniform för gott. Det kan jag tyvärr inte göra på grund av det ansvar vi alla delar för det samhälle vi lever i, både tyskar och fransmän, varför ni fransmän också klätt er i uniform. Är det då det mänskliga samhället det är fel på, som vi byggt upp under årtusenden och berömmar oss över som vår civilisation med alla dess monument och kulturskatter i form av böcker och konst, som dock kräver institutioner för att överleva – har något gått fel i vår civilisation? Det är den frågan vi måste ställa oss.

Jean Det är i alla fall inget fel på alla de harmlösa böcker, som ni i Tyskland bränt på bål, liksom Vatikanen bränt både ofarliga kättare och försökt brännmärka böcker.

Werner Där har alldeles tydligt något gått fel, och jag skäms för de tyskar som deltagit i bokbålen i skändligt trots mot Heinrich Heines odödliga ord, att där man börjar bränna böcker slutar man med att bränna människor.

Jean Jag vill minnas, att Paul Claudel en gång sade om en bok av Stefan Zweig, att "detta inte bara är en bok. Det är en människa." Även Stefan Zweigs böcker brändes på bokbålen.

Werner Jag vet. Jag skäms.

Sandrine Ni var långt därifrån. Ni var oskyldig.

Werner Ändå är jag tysk och nazist och medansvarig för allt vad dessa så kallade människor ställer till med. Jag kan inte frita mig från ansvar, i synnerhet som jag anförtrotts en officersfullmakt. Men hela detta nazistiska parti med dess rasistiska ideologi är som en barock absurditet. Vet ni att vi har judar inom SS, blonda ariska judar, och att många klättrat högt i graderna utan svårighet genom sin blotta duglighet?

Jean Världen är full av inkonsekvenser, och Gud är den första av dem.

Werner Låt oss inte gå in på teologi. Jag kan inte tillerkänna detta så kallade 'Gud' något ansvar, då inte ens frågan om dess faktiska existens kunnat fastställas. Och när man ser vad muslimer håller på med i dess absoluta namn måste man verkligen ifrågasätta dess existens.

Jean Vad tänker ni på då?

Werner Kvinnoomskärelsen, som om det är lika viktigt att omskära kvinnor som män, fastän det är män som sprider sjukdomarna. En muslimsk man kan behandla kvinnor hur som helst och har laglig rätt därtill medan kvinnan inte har några mänskliga rättigheter. Vilken annan religion som helst kan vem som helst avsvärja sig från men inte islam. Och enligt islam är det inte bara rätt utan en plikt att föra krig i Guds namn. Vad är det för en Gud, och vad är det för en religion, som påbjuder och lagfäster galenskap? I förnuftets namn måste jag ta avstånd från allt vad Gud heter om sådant försiggår i Guds namn.

Jean Vad har vi för alternativ?

Werner Filosofi.

Sandrine Ni har rätt.

Jean Ändå behöver människan Gud, som både Voltaire och Dostojevskij konstaterat, och hon klarar sig inte utan honom.

Werner Liksom hon inte klarar sig utan sitt önsketänkande. Även det är ett nödvändigt psykologiskt naturbehov, som hjälper oss att överleva, liksom det falska hoppet.

Jean Vi får egentligen inte tala med er, men jag är glad att vi gör det ändå. Det får inte synas att vi vänslas med fienden. Tystnaden är vår plikt som fransmän mot ockupationsmakten, men tystnadsplikten får inte tolkas bokstavligt. Den måste lyda omdömet.

Werner Ingen kommer någonsin att få veta att ni talat ett ord med mig. Det lovar jag.

Jean Vi tackar er för er diskretion.

Sandrine När kan ni besöka vårt Paris?

Werner Det var det jag ville tala om för er, och det var därför jag vågade titta in. Jag reser dit redan i morgon.

Jean Kommer ni tillbaka?

Werner Ja, jag är posterad här. Jag är tillbaka om en, högst två veckor.

Jean Då skall vi gärna fortsätta vårt samtal, och ni får berätta för oss om Paris.

Werner Det ser jag fram emot.

Sandrine Tack för att ni tittade in, Monsieur.

Werner Tack för att ni har velat lyssna på mig. (*slår ihop klackarna, bugar sig hövligt och avmätt*) Jag önskar er en god afton. (*utgår*)

Jean (efter en stund) Du är väl inte kär i honom, Sandrine?

Sandrine Vem som helst skulle kunna bli det, bara inte en fransman.
(*Jean röker stilla, och Sandrine sysslar med sina broderier.*)

Scen 2. En tysk officersmäss i Paris.

1 Hur gör sig vår unge Adonis i bordellerna?

2 Inte alls. Han går bara på muséer och besöker bara kyrkor, inte ens för nunnornas skull.

3 Hans naivitet är utan gränser. Vad gör en sådan egentligen i kriget?

2 Ingenting. Men han är ordentlig. Han är den yttersta pliktmedvetenheten.

3 Stackars gosse.

1 Här är han nu. Nå, Werner, vad har du sett på idag?

2 Du verkar moloken.

Werner Jag har inte sett något nytt idag. Mest bara gått omkring. Njutit av Seinen, promenaderna längs kajerna, tittat i boklådor, ätit vid Clichy.

1 Alltid något.

3 Vad hittade du i boklådorna? Där kommer väl snart att bara finnas tysk litteratur.

Werner Varför tror du det?

3 Det är ju det vi är här för. Det är vår uppgift att ersätta alla kulturer med den germanska. Den franska står först på programmet.

Werner Du vet inte vad du talar om. Ett språk som en gång befästs genom en litteratur kan aldrig mera utsättas för ingrepp.

3 Så du pratar. Vi håller på att förrinta den ena kulturen efter den andra. Snart har vi lyckats utplåna den judiska.

Werner Vad pratar du om?

3 Har du inte hört talas om Wannseekonferensen? Nej, det har du förstås inte. Du är ju så färsk, och du är så grön som en grönsak från landet.

Werner Vad är det jag inte vet?

1 Upplys honom, Kurtz.

3 Wannseekonferensen lär ha presenterat den slutliga lösningen av judefrågan genom ett omfattande program för att ringa in alla judar i Östeuropa och västra Ryssland för lägerinternering tills vidare.

Werner Du menar att de skall utsättas för straffarbete till döds i en massiv utsträckning?

3 Går det inte på det ena, så går det på det andra sättet.

Werner Vilket andra sätt?

3 Det får vi se. Konzentrationslägret Treblinka håller redan på att förrintas. Inte en jude kommer att finnas kvar och inte ens något minne av dem. Det kommer att sås gräs över deras obefintliga gravar. Och det är bara början. Så tar slutligen den ende evige guden sitt egendomsfolk hem till sig.

Werner Genom våra händer.

3 Som är effektiva.

Werner (upprörd) Detta är helt nytt för mig. Lämna mig i fred, jag ber er, kamrater. Det var inte sådana intryck av Paris jag kom hit för att hämta.

2 Gå, gossar. Han vill vara ensam. *(De andra går. 2 stannar kvar.)*

Jag beklagar, Werner. Kriget är brutalt och blir bara värre ju längre det får hålla på.

Werner Men vem är det då vi krigar mot? Hela mänskligheten? Alla mänskliga värderingar? Jag trodde vi stred för en sak och inte mot värnlösa oskyldiga människor som aldrig gjort något ont.

2 Trodde du verkligen på vår sak?

Werner Jag trodde på allt vad man inbillade mig. Jag trodde på mina egna ideal. Jag trodde på det Frankrike som jag älskade och som jag såg det som en naturlig sak för alla tyskar att älska och vörda. I stället får jag höra av mina egna medofficerer att Frankrike skall utplånas och den franska kulturen ersättas av den tyska.

2 Det är bara ett rötägg. Var lugn. Det kommer att rensas ut. Sådana tyskar överlever inte kriget.

Werner Och så det där andra, om judarnas metodiska utplåning.

2 Det är bara ett teoretiskt program. Det kan aldrig genomföras i praktiken. Uppsamlingen i koncentrationsläger må vara en verklig plan, men någon direkt förrintelseplan har jag svårt att tro på och nämndes inte heller under

konferensen. Det var bara tal om insamling för utlokalisering. Jag har hört talas om Uganda och Madagaskar och Vitryssland.

Werner Men hur kan jag längre tjäna och strida för ett Tyskland som visar ett sådant omänskligt ansikte? Det går direkt mot min mänskliga natur.

2 Du kan begära förflyttning.

Werner Till vad? Till fronten, så att jag får dö och slippa uppleva slutet på Tredje Riket?

2 Du är en exemplarisk officer, Werner. Din meritlista är prickfri. Du skulle kunna anmäla dig till Waffen SS och omedelbart bli antagen. Där skulle du kunna påverka själv och närmare ta i beaktande vad SS håller på med.

Werner Det vore att utmana ödet.

2 Det är bara för dig att fortsätta som hittills: lyd order och verkställ. Det är allt. Du har aldrig misslyckats med något och, tror jag, kan inte misslyckas.

Werner Det vore intressant att få möjlighet att kunna påverka.

2 Tag chansen. Det är det bästa du kan göra.

Werner Redan i morgon, Manfred, jag lovar. Tack för din rekommendation.

2 (försynt) Vill du skåla med mig på det? (tar fram en plunta)

Werner Gärna! (De tar var sin hutt.)

2 Trodde du verkligen att Tyskland bara ville Frankrike väl?

Werner Ja, Manfred, det trodde jag verkligen. Jag såg besegradet av Frankrike som i själva verket ett äktenskap med Frankrike, som skulle utgöra stommen för en varaktig fred i ett förenat Europa.

2 Det är en vacker dröm, men jag tror inte den kan realiseras förrän när kriget är över.

Werner Skål för den tiden, Manfred!

(Manfred fyller på, och de skålar kamratligt och förtroligt.)

Scen 3. Som scen 1.

Sandrine Något är fel. Han har förändrats sedan han kom tillbaka. Han är inte mer densamme.

Jean Jag såg honom på postkontoret idag. Han såg mig och hälsade men var mycket avmätt, som om han skämdes.

Sandrine Vad tror du kan ha hänt honom i Paris?

Jean Vad som helst.

Sandrine Han är inte den som springer efter vackra flickor.

Jean Det vore verkligen det sista han skulle göra i Paris. Nej, det är något djupare som drabbat honom. Kanske Stefan Zweigs självmord? (avmätta steg utanför)

Sandrine Jag hör honom utanför dörren.

Jean (ropar) Monsieur! Stig in!

Werner (öppnar försiktigt) Jag hade hoppats bespara er vidare anblicken av mig.

Jean Vad har hänt? För all del, stäng dörren och kom in!

Werner Jag kan meddela er den glada nyheten att ni slipper mig inom kort. Jag har begärt förflyttning och fått den.

Jean Det gläder oss inte alls. Vi hade hoppats få se mera av er. Vi kom ju bra överens.

Sandrine Werner, vad har hänt?

Werner (slår ihop klackarna med en lätt artig bugning) Det är min plikt som människa och tysk att be er som fransmän om ursäkt för vår behandling av Frankrike, fastän den är ousäktlig.

Jean Vi accepterar er ursäkt utan vidare. Vad har hänt?

Werner Mina egna officersbröder har slagit mig med fasa med att avslöja Tysklands planer för Frankrikes och för andra folks del. Jag är i så djup förtvivlad chock att jag inte ens kan tala om vad jag fått höra för er.

Jean Jag tror vi vet om det redan.

Werner Vad då?

Jean Vet ni om att Stefan Zweig begått självmord i Brasilien?

Werner Det får inte vara sant!

Jean Dess värre är det fullkomligt sant. Hans sista skrift lär ha varit en avslöjande novell om tyskarnas behandling av judar. Sedan tog han gift med sin hustru. Det var ett mycket intellektuellt avsked.

Werner Och det är just intellektualismen som den nuvarande tyska regimen vill "bota" och "befria" hela världen från med att ersätta den med blind rasism, hjärntvåttspropaganda och försök till att förfalska historien.

Sandrine Vad tänker ni göra?

Werner Jag har fått rekommendationer till Waffen-SS på östfronten men ett ännu intressantare tips från Abwehr.

Sandrine Vad är Abwehr?

Jean Den tyska underrättelsetjänsten.

Sandrine Vad kan ni göra där?

Werner Det är frågan. Farliga spionuppdrag kanske, men i alla fall ingen krigstjänst.

Sandrine Ni är för begåvad för krigstjänst. En musiker får inte slöas bort i krig.

Werner Det anser även amiral Canaris. Han vill ha mig som kontaktman mellan honom och Martin Bormann.

Sandrine Vem är Martin Bormann?

Jean Chefen för Hitlers kansli.

Sandrine Då är det en promotion?

Werner Min lön för mitt alltid perfekta uppförande i tjänsten och utanför.

Jean Vi gratulerar. Då kanske ni kan göra något åt det här dumma onödiga kriget.

Werner Kanske med tiden.

Sandrine Vi tror på er och hoppas på er.

Werner Tack, Mademoiselle. Det är allt vad jag behöver. Det var allt. Då önskar jag er en god natt. (slår ihop klackarna, bugar sig och avlägsnar sig)

Jean Vi ser honom aldrig mera.

Sandrine Säg inte det. Man vet aldrig.

Jean Tyskarna har redan förlorat kriget. Stefan Zweigs självmord är deras första och största nederlag. Ingenting kan rädda dem nu.

Sandrine Inte ens Werner?

Jean Inte ens Werner, amiral Canaris och Martin Bormann, de kanske enda tre dugliga männen i Tyskland.

Akt II scen 1.

Himmler Vad talade ni egentligen om i Wannsee?

Eichmann Allt protokollfördes. Ni kan få läsa om det i detalj.

Himmler Säg mig i reda ord.

Eichmann I princip redogjorde vi för den utarbetade planen för den slutgiltiga lösningen.

Himmler Vilka vi?

Eichmann Jag och gruppenführer Heydrich.

Himmler Det är väl hans plan?

Eichmann Ja.

Himmler Jag väntar amiral Canaris hit när som helst. Han vill veta vad som pågår. Kan ni berätta det för honom?

Eichmann Naturligtvis.

Himmler Inget hemlighetsmakeri?

Eichmann Honom kan man lita på. Det är ju hans jobb att bevara hemligheter.

Himmler Han gör det litet för bra ibland. Vi vet inte alltid vilka hemligheter han bevarar och vilka han döljer för oss.

Eichmann Men han är effektiv och duglig.

Himmler Här är han. (*Canaris kommer in.*)

Eichmann (hälsar) Heil Hitler!

Canaris Inga formaliteter. Jag vill veta vad som pågår. Vad avgjordes i Wannsee egentligen?

Eichmann Gruppenführer Heydrich framlade den slutgiltiga planen för den slutgiltiga lösningen av judefrågan.

Canaris Stämmer det att den innebär uppbringandet av alla judar i Polen och Östeuropa för transport och internering i koncentrationsläger i Polen?

Eichmann Ja.

Canaris Och det förekom inga invändningar?

Eichmann Inga direkta.

Canaris Vad menar ni? Förekom det indirekta?

Eichmann Det begärdes klargöranden på vissa punkter.

Canaris Vad för punkter?

Eichmann Fångtransportföretaget och tågkapaciteten.

Canaris Och Heydrich menade att det fanns tillräckligt med lediga tåg för i runt tal elva miljoner fångtransporter till ungefär samma område i Polen?

Eichmann Ja.

Canaris Vet han ingenting om kriget? Att livsmedelstransporterna till östfronten är otillräckliga? Att vi lider brist på allt längs hela östfronten? Att det är där extra tåg borde sättas in och inte för onödiga judetransporter?

Eichmann Planen är slutgiltig och kan inte mera ändras på.

Canaris Planen försätter hela riket i risktillstånd genom att östfronten försvagas just som offensiven där börjar köra fast och möta hårdnackat motstånd främst vid Moskva men även vid Leningrad där finnarna vägrar hjälpa oss med belägringen.

Eichmann Den kan inte ändras på.

Canaris Som ansvarig för rikets säkerhet kan jag inte godkänna den. Führern måste tänka om och inte slösa bort sina tåg på fångtransporter i östvästlig riktning när tågen borde gå med förnödenheter och förstärkningar i västöstlig riktning.

Himmler Amiral Canaris, ni kan inte gå emot Führern i detta. Den slutgiltiga lösningen är slutgiltig.

Canaris I så fall är Tyskland det också.

Himmler Vad menar ni?

Canaris Om vi offerar alla dessa tåg på massiva fångtransporter just när kriget är som mest kritiskt och östfronten sviktar och hotas av sammanbrott måste vi förlora kriget, och Tyskland är kaputt!

Himmler Så får ni inte säga.

Canaris Jag säger det.

Eichmann Planen är slutgiltig och kan inte ändras på.

Canaris Du är bara en byråkrat och vet ingenting om verkligheten. Obersturmbannführer Himmler, ni måste övertala Heydrich att skrinlägga denna sabotageplan mot rikets säkerhet.

Himmler Det kan jag inte göra.

Canaris Han hatar mig, och om jag framlägger sakens absurditet för Führern blir jag bara entledigad igen.

Himmler Det kan nog ingen hindra.

Canaris Att jag blir arbetslös?

Himmler Att ni entledigas. Era argument kommer att göra Führern rasande.

Canaris Jag har sagt mitt och går fri från ansvar för detta vanvett. (*går uppretad*)

Himmler Risken är att han har rätt.

Eichmann Planen kan inte ändras. Den har godkänts och gott i lås. Hela projektet är redan i rullning.

Himmler Förbannade Heydrich! Han vet inte vad han gör!

Eichmann Och inte ens amiral Canaris kan stoppa honom.

Himmler Jag hoppas bara att Canaris får fortsätta så länge som möjligt. Utan honom är landets säkerhet kaputt.

Eichmann Vi får hålla tyst om detta samtal.

Himmler Ja. Det är onödigt att fùhrern och Heydrich får veta om det. Det var trots allt bara ett odokumenterat samtal.

Eichmann Ja. Det är redan glömt.

Himmler Då förstår vi varandra. Ni kan gå. (*Eichmann går.*)

Nu förstår jag varför Heydrich finner Canaris opålitlig. Han är alldeles för ärlig och ser alltför klart, men ingen tycker om att bli genomskådad.

Scen 2.

Bormann Ni är en ordentlig ung man, Werner von Ebrennac. Ni är saklig och neutral, och därför litar både jag och amiralen på er. Han är på väg hit nu. Vår konversation kan bli betydelsefull för framtiden. Jag vill be er därför att noggrant ge akt på varje ord och skriva upp dem i ert minne. Ingenting därav får dokumenteras.

Werner Jag förstår.

Bormann Här är han nu. (*Det knackar.*) Stig in, herr amiral. (*Canaris stiger in, observerar med förvåning Werners närvaro, ställer en frågande blick*)

Canaris Vad gör SS här?

Bormann Jag trodde ni litade på honom.

Canaris Jag har alltid litat på honom hittills, men jag har aldrig kunnat lita på SS. Inte ens fùhrern kan lita på SS.

Bormann Det är det faktum att han är med i SS som kan lösa vår situation. Ni känner honom liksom jag känner honom som den perfekta neutrala sakligheten själv. Hans meritlista och karriär är fläckfri. Jag tror han är vår man.

Canaris Låt oss då gå till saken.

Bormann Var så god och sitt, herr amiral, och ni också, von Ebrennac. Vi har viktiga saker att diskutera så ledigt och avslappnat som möjligt, då det kan bereda oss en passage ut ur den hopplösa situation vi befinner oss i. Saken är klar. Ni vet det, herr amiral, och jag vet det. Efter Stalingrad, El Alamein och Mussolinis fall är kriget förlorat. Von Ebrennac måste veta det också.

Canaris SS och fùhrern vet det inte och vill inte veta det.

Bormann Därför måste vi agera på egen hand. Vi har två valmöjligheter. Den ena vägen är att forcera fram en fred genom undanröjandet av fùhrern. Alla attentat mot honom hittills har misslyckats. Riskerna är mycket omfattande. Många måste vara involverade i konspirationen för att kunna ta över styret vid fùhrerns frånfälle, och om attentatet misslyckas riskerar vi att förlora alla landets mest kompetenta krafter genom summariska avrättningar. Jag vill inte ta de riskerna, och det vill inte ni heller, herr amiral.

Canaris Jag har alltid tagit avstånd från alla konspirationer, då jag såg att de tyvärr inte var tillräckligt säkra.

Bormann Ändå blir det säkert fler konspirationer, då det i många hederliga tyskars mening skulle vara i både Tysklands och hela världens intresse. Möjligheten återstår, men vi vill inte delta.

Canaris Den andra vägen?

Bormann Den andra vägen är att redan nu börja planera och bygga för Tysklands framtid efter kriget, att låta det gå förlorat, att i allt låta Führern få det som han vill i det stora världskrigssjälv mordet men att aktivt arbeta redan nu för den tyska världen efter honom.

Canaris Ni har väl redan börjat?

Bormann Naturligtvis, men inte utan er hjälp.

Canaris Ni har hand om landets ekonomi, inte jag.

Bormann Men ni har informationen.

Canaris Om vad?

Bormann Rätta mig om jag har fel. Era erfarenheter från det förra världskriget med er flykt från den brittiska fångenskapen har visat sig ovärderlig.

Canaris Ni talar om Sydamerika.

Bormann Ja, Argentina. Vad hette nu igen det där landskapet bland Anderna i södern, som tyskarna nästan redan gjort till sitt?

Canaris Bariloche.

Bormann Bariloche, ja. Berätta om dess beskaffenhet.

Canaris Vi förlorade alla våra kolonier i förra världskriget. Tanganyika och Namibia erövrades av engelsmännen genom krigets våld och rätt, men vi hade andra kolonier som aldrig ens blev angripna som vi måste lämna. Vårt enda val var att bilda enklaver i självständiga länder vilkas regeringar var villiga att stödja och skydda oss. Ett sådant land var Argentina, ett av jordens rikaste länder med lysande framtidsutsikter och en relativt liten befolkning. Där fann vi expansionsutrymmen, och ingenstans har vi funnit oss bättre till rätta än där.

Bormann Därför är Argentina landet framom alla andra när det gäller överförandet av pengar utomlands. Ja, min amiral, detta fortgår på en massiv skala, vi bygger vår framtid där med att samtidigt främja argentinska intressen, och min tanke och förhoppning är, att även många av oss i partiet, som otvivelaktigt kommer att dömas hårt efter kriget, skall kunna beredas en tillflykt där.

Canaris Ni var alltid en mästare på organisation och ordning, Martin. Jag önskar jag kunde hjälpa er.

Bormann Det har ni redan gjort.

Canaris Jag önskar jag kunde hjälpa er mera. Tyvärr är mina händer bakbundna. Führern håller definitivt på med att frånhända Abwehr dess frihet och ställa det under SS. Därför vänder jag mig nu till vår unge vän här. Werner von Ebrennac, vad anser ni om SS möjligheter att klara sig undan kriget genom utsmuggling till Brasilien, Argentina och andra länder där borta?

Werner En massemigration av det slaget är inte genomförbar. Bara enstaka skulle kunna föras ut i hemlighet. Det skulle gå mot alla SS regler så länge kriget ännu kan utkämpas. SS skulle behöva upplösas först.

Bormann Partiet också. Det är precis som vår unge vän säger. Bara enstaka kan ta sig ut och egentligen bara på eget bevåg. Och det är egentligen bara ni, herr amiral, som skulle kunna genomföra en sådan operation på en större skala än bara några dussin.

Canaris Räkna inte med mig. Jag är förlorad.

Bormann Ni borde ge er av nu.

Canaris Omöjligt. Jag kan inte överge det lilla Abwehr jag har kvar. Jag tjänar Tyskland, nu och alltid, och överger det inte förrän jag tvingas till det.

Bormann Ni skulle aldrig kunna övergå till de allierade.

Canaris Nej, aldrig.

Bormann Ni är en hedersman, kanske den enda i Tysklands ledning. Jag är det inte. Jag är alltid beredd att ta till vilka knep som helst för vår egen sak. Vad är ni, von Ebressac? En hedersman som amiralen eller en hänsynslös opportunist som jag?

Werner Ni är, som herr amiralen säger, en omistlig organisatör och providör. Jag önskar jag kunde vara som amiralen, men tyvärr är jag SS. Liksom hos herr amiralen är dock ingenting heligare för mig än min tystnadsplikt.

Bormann Du är vår man, kall, försiktig, totalt neutral och saklig, okorrumperbar och pålitlig. Räkna med både mitt och amiralens beskydd. Vi kommer att ha användning för er, särskilt med de kunskaper ni undfått av oss här idag.

Werner Jag skall som alltid göra mitt bästa.

Bormann Får det lov att vara ett glas cognac som insegel på vår pakt?
(Ingen protesterar. Bormann tar fram en flaska ur ett skåp och håller upp tre små glas.)
 Skål för Tysklands framtid!

Canaris och Werner Skål för Tysklands framtid! *(De dricker nästan under andakt.)*

Akt III scen 1. Hitler, Himmler och Eichmann.

Hitler Kommer vi att få problem med honom? Vad är er mening?

Himmler Vi har inte fått problem med honom hittills. Jag tror inte heller att vi kommer att få det, då han alltid har skött sina kort bättre än någon annan. Vår högste spionchef kan inte utspioneras.

Hitler Hur pålitlig är han?
(Himmler och Eichmann tigger.)
 Inte alls?

Eichmann *(efter någon tvekan)* Vi vet inte, men jag lutar åt det hållet.

Hitler Himmler?

Himmler Vi har aldrig kunnat lita på honom då han alltid gått sin egen väg och skött sina kort själv. Däremot har han aldrig brustit i lojalitet fastän han aldrig varit nazist.

Hitler Hans trohet mot Tyskland är total medan jag bedömer hans inställning till vårt parti och vår politik som ständigt mera vacklande. Hur reagerade han på mordet på Heydrich? Kan han ha haft något finger med i attentatet?

Himmler Det är uteslutet. Alla togs med överraskning av missdådet fastän han utsatts för många hot. Det var tydligt en operation helt inom den tjeckiska motståndsrörelsen.

Eichmann När en av hans underlydande uttryckte sig olämpligt och sade, tack och lov för att vi sluppit den bödeln, kallades han upp till Canaris rum för en reprimand.

Hitler Vad för slags reprimand?

Eichmann För det första, inget ont om de döda. För det andra hade han ingen rätt att uttrycka sig så inför en överordnad.

Hitler Alltid höjden av korrekthet. Jag har den största respekt för honom. Likväl kan vi inte längre lita på honom. Han var emot kriget från början, försökte hindra invasionen av Danmark och Norge och har i kriget mot Ryssland varit konsekvent défaitistisk. Vi kan inte ha en sådan man som chef för underrättelsetjänsten. När som helst kan han börja samarbeta med fienden och kanske rentav delta i attentatsförsök. Han är en säkerhetsrisk.

Eichmann Han har inkognito varit i Polen och besökt Warszawaghettoen och kanske inhämtat ingående information om flera koncentrationsläger. Ingenting har han reagerat starkare emot än den slutgiltiga lösningen, och vi tror att han skickat judar utomlands på spionuppdrag bara för att rädda dem.

Hitler När hans spioner åkte fast i Amerika bad jag honom själv skicka umbärligt folk på sådana uppdrag. Han har bara lytt order. Men han vet för mycket om sådant som han borde upplysa oss om men inte gör. Han är härmed avsatt. SS får ta över hans Abwehr. Skicka honom söderut under husarrest tills vidare medan vi gör en undersökning. Efter Stalingrad är han desto farligare för att han fått rätt. Vi kan inte ha mäktiga sanningssägare som vet för mycket i ansvarsfulla positioner.

Himmler Det blir för hans egen och rikets säkerhet.

Hitler Precis.

Scen 2. Canaris på sitt kontor.

Canaris Det var länge sedan jag var här. Mitt fosterland har gjort mig arbetslös sedan jag offrat allt och mer därtill för det, men kanske att jag hade tur. Nu slipper jag det ödesdigra ansvaret för fortsättningen av kriget, som bara kan gå fel hela tiden och ständigt värre fel hela tiden, då den stackars Hitler vägrar att erkänna och inse att han någonsin kan ha haft fel. Han har tagit på sig en skådespelarroll av landets frälsare och världens ledande korsriddare i oförsonlig kamp mot kommunismen, som han förfäktar att beror och styrs av judarna allenast, varför alla judar måste vara likadana usla parasiter och banditer. Med den populistiska och barnsliga fixa idén har han förfört och enat massorna i ett besinningslöst och grundlöst hat mot alla judar som de enda skyldiga till Tysklands fall och förra världskrigets apokalyps, och med den fanatismen och besattheten har han fått med sig landet i ett självmordskorståg emot världen, som bara kan sluta i förintelse. Här sitter jag med facit på hand redan och kan inget mera göra än blott vänta på min hämtning. Ja, jag vet att de bedriver en utomordentlig undersökning mot mig bara för att finna någonting att kunna sätta dit mig för, och med sin tyska noggrannhet så finner de väl något förr eller senare, men då är säkert redan både jag och kriget och det tredje riket avslutade parenteser i historien med bara rykande ruiner kvar och hela vår kultur ett naket skändat tempel.

Himmler (kommer in med några SS-män) Herr amiral, jag måste be er följa med mig.

Canaris Jag har väntat på er. Vart förs jag?

Himmler Till en säker plats för internering tills undersökningen mot er har avslutats.

Canaris Får jag kommunicera med mina närmaste?

Himmler Bara er familj. Det är reglerna för husarrest som gäller.

Canaris Jag förstår. *(reser sig och överlämnar sig)* Det hade kunnat vara värre.

Himmler Jag kan försäkra er att ni blir väl behandlad. *(ger ett tecken, och SS-männen går ut med amiralen mellan sig. Himmler går sist ut men vänder två tavlor på skrivbordet med bilden ner: den ena av Canaris och hans familj, den andra av Franco.)*

Han har kliniskt hållit führern utanför sitt liv ända tills nu. *(fnyser och går)*

Scen 3.

Eichmann Vi har hittat amiralens dagböcker.

Hitler Äntligen! Några komprometterande uppgifter?

Eichmann En hel del. Det framkommer tydligt att han under många år tillsammans med Hans Oster och Hans von Dehnanyi ägnade sig åt metodisk konspiratorisk verksamhet mot vår politik.

Hitler Exempel?

Eichmann Hans Oster varnade Danmark och Norge för invasionen i god tid före 9 april 1940.

Hitler De var redan varnade. Engelsmännen hade uppsnappat invasionsplanerna och meddelat Norge. Vidare.

Eichmann Amiralen har skickat hundratals judar utomlands på spionuppdrag som varken utförts eller sett någon av dessa komma tillbaka. Han tycks avsiktligt ha satt i system att rädda judars liv på detta sätt.

Hitler Vidare!

Eichmann I stället för att övertala general Franco att angripa Gibraltar har han varnat honom för att gå in i kriget, då Tyskland måste förlora.

Hitler (argare och argare) Vidare!

Eichmann Han ventilerar omfattande möjligheter och planer på attentat mot ert liv men utan att ha deltagit eller sanktionerat någon av dem

Hitler Men han kände till dem och varnade mig inte och angav inte de skyldiga! Vidare!

Eichmann Det har förekommit överläggningar om separatfred med brittiska utrikesministern. Denne har förklarat sig villig till en dialog som avbröts när amiralen arresterades.

Hitler (rasande) Han är skyldig till landsförräderi! Och vad värre är! Han har förrått sin führer och sitt land och konsekvent gått bakom ryggen på partiet! Jag visste det! Och han har motarbetat den slutgiltiga lösningens politik med att på eget bevåg skicka judar utomlands under sken av spionuppdrag! Han är lömskheten själv!

Eichmann Han har ingenting kunnat göra sedan han arresterades. Därmed hade han ingenting med attentatet den 20 juli att göra.

Hitler Det hjälps inte! Han har gått bakom ryggen på oss hela tiden! Den högt respekterade ofelbare amiralen och krigshjälten från förra världskriget! En neslig fegis och förrädare och femtekolonnare! Han ska hängas långsamt tillsammans med Oster och Dehnanyi, hans infama medbrottslingar! De ska hängas långsamt hela högen! Och det ska filmas! Jag ska se hur de sprattlar sig till döds på film! Men före det ska de förhöras om allt med vilka metoder som helst! Låt Gestapo slå in ansiktet på dem! De ska vanöras till den sista blodsdroppen! Ingenting ska bli kvar av dem utom tillräckligt liv i kropparna för att de ska kunna hängas långsamt och känna hur de dör!

Eichmann Jag medger att hans förräderi är oerhört under så många år.

Hitler Det är helgerån mot partiet! Det är förräderi mot välgörare! Det är den yttersta dolkstöten i ryggen!

Eichmann Ja, *mein Führer*.

Hitler Ut! Verkställ! (*börjar bindgalen av raseri kasta saker omkring sig och efter Eichmann, som måste skynda sig ut. Hitler fortsätter att vråla svordomar och invektiv och vara osalig medan Eichmann pustar ut på andra sidan dörren innan han skyndar vidare.*)

Scen 4.

Canaris (i sin cell, åldrad) Detta är undergången, och inte ens Hitler kan vara nöjd. Det har bara gått från dåligt till värre hela tiden, som i ett grekiskt ödesdrama där tragiken hela tiden ackumulerar och accelererar för att göra den slutgiltiga katastrofen desto mera definitiv och oundviklig i det fullständiga sammanbrottet. Detta är det verkliga ämnet för en Wagneropera, människans egen självdestruktivitet i en skenande cirkus av storhetsvansinne som en praktuppvisning av den meningslösa fåfångans hybris, medan i verkligheten gudarna bara tiger eller inte ens finns, medan människan bara har sig själv att skylla i sin oformliga dårskap. Ja, vi röstade fram Hitler, och jag erkände honom som Tysklands under omständigheterna bästa tänkbara ledare, då han faktiskt kunde leda oss ut ur det förra världskrigets oförtjänta och mångåriga förnedring, varför vi straffades med ett ännu värre världskrig och en ännu djupare förnedring i en brinnande värld, där Stalinorglarna och de allierades bombmattor alltmera koncentrerar sig på att bara låta Tyskland brinna under ständigt tilltagande eldstormar – Dresden förstördes bara för att det var en vacker stad och inrymde hundratusentals flyktingar, varför 30,000 civila brändes på bål. Vad säger Hitler? Han säger ingenting, han bara skriker och förklarar alla för fiender som påstår något annat än att han fortfarande kan vinna sitt krig, medan han i själva verket förlorade det i det ögonblick han startade det. Nå, nu kommer de.

(Några officerer och soldater träder in.)

officer Herr amiral, era dagböcker har uppdagats i Berlin, vilket föranleder oss att ställa vissa frågor.

Canaris Är det en rättegång?

officer Se det som en provisorisk krigsrätt med syfte att uppdaga hur ni själv ställer er till vad ni anklagas för.

Canaris Vad anklagas jag för?

officer Har ni någonsin planerat eller deltagit i något attentat eller försök till attentat mot Führern?

Canaris Svaret är nej.

officer Har ni känt till något attentatsförsök i förväg?

Canaris Bara när de var dömda att misslyckas och jag därför lät dem misslyckas.

officer Så ni har aldrig själv velat begå något attentat mot Führern?

Canaris Jag har aldrig kunnat göra det.

officer Det är inget svar på frågan.

Canaris Vem har inte haft tankar ibland, som tänkts förgäves utan att leda någon vart? En vilja eller önskan vad den än är kan aldrig upphovsmannen hållas ansvarig för förrän den leder till handling. Även om någon vill utrota hela mänskligheten kan han aldrig hållas ansvarig i fall det faktiskt skulle inträffa. Jag vill betona att alla attentat mot führern har misslyckats. Därmed är det irrelevant vilka eller hur många som visste om det i förväg utan att göra något väsen av saken.

officer Har ni skickat judar utomlands under sken av uppdrag från er för att rädda deras liv?

Canaris Ja.

officer Hur många?

Canaris Det vet jag inte, då ingen av dem mera hörde av sig. Jag kan alltså varken veta om de utförde sina uppdrag, åkte fast eller bara försvann.

officer Har ni haft förbindelser och hemliga överläggningar med Storbritanniens utrikesminister Stuart Meagles utan regeringens godkännande?

Canaris Det blev aldrig mer än en dialog som inte ledde till någonting.

officer Men ni hade denna hemliga kontaktförbindelse?

Canaris Ja.

officer Avsåg ni att som Rudolf Hess försöka fly utomlands och söka separatfred?

Canaris Aldrig.

officer När ni på egen begäran återtog er position som chef för Abwehr efter ert entledigande, var det då i avsikt att kunna sabotera Führerns krigspolitik i öster, som ni inte gillade?

Canaris Mitt enda intresse var alltid rikets säkerhet. Jag kände ansvar och ville leva upp till det.

officer Manade er ansvarskänsla er till att motarbeta Führerns politik?

Canaris Jag saboterade aldrig führerns politik. Jag kom i ärlighetens namn med råd ibland. Det var allt.

officer Dessa råd var i regel avrådan eller protester.

Canaris Ibland var de det.

officer Var ni underkunnig om era närmaste medarbetare Hans Oster och Hans von Dehnanyi och deras förehavanden i till exempel deras varningar till Danmark och Norge före invasionen?

Canaris De handlade på eget bevåg.

officer Det är inget svar på frågan. Visste ni om det?

Canaris Det var mycket jag inte visste om.

officer Ni slingrar er. Ja eller nej.

Canaris Som spionchef var det min plikt att inte veta någonting, inte se någonting och inte höra någonting.

officer Ni fortsätter att slingra er.

Canaris Min plikt som chef för underrättelsetjänsten var framför allt att tiga.

officer Om ni tiger måste vi tvinga fram sanningen med våld.

Canaris Romarna övergav tortyren som förhörsmetod när de kom fram till att vem som helst under tortyr kunde bekänna vad som helst. Jag kan lova er, att även om ni utsätter mig för den mest plågsamma och långsamma tortyr kommer ni inte att få fram något ur mig som det är min plikt att tiga om.

officer Då är förhöret avslutat. Vi har fått veta vad vi kunnat så långt det gått utan tortyr. Vår order är att tvinga fram resten med tortyr, om det går. När vi inte får fram något mer och tortyren drivits så långt som det är möjligt utan att ni dör är vår direkta order från Führern att avrätta er medelst långsam hängning. Jag bara informerar er.

Canaris De allierade är väl på väg hitåt?

officer De kan nå fram till Flossenbürg inom fyra dagar.

Canaris Och führern vill ha mig död före dess? Liksom han vill att alla offren från dödslägren i Polen skall vara kremerade innan de allierade hinner fram? Ni kan aldrig nå mina tankar, mina herrar, men ni kan aldrig dölja det tredje rikets brott.

officer Förhöret är avslutat. För ner honom.

en soldat Denna vägen, herr amiral.

Canaris Inte längre. Förra världskriget gjorde mig till amiral. Detta andra världskrig tog den titeln ifrån mig, liksom det vanärade hela Tyskland för alltid, men jag tjänar fortfarande det Tyskland som aldrig kan vanäras.

(Officern tiger, ger ett tecken, och soldaterna för ut Canaris.)

Akt IV scen 1.

Werner infinner sig hos Bormann.

Werner Ni har kallat mig, herr Obergruppenführer.

Bormann Nu är det dags, Werner. Vi ska rädda Tredje Riket ur elden. Och jag har ett särskilt förtroendeuppdrag åt er. Det blir ert uppdrag att ansvara med ert liv och eskortera führern hela vägen från hans bunker till hans fristad i södra Argentina.

Werner Ursäkta mig, herr Obergruppenführer, men är führern själv med på det?

Bormann Han måste. Han har inget val. Ja, jag vet, han tjarar om att han vill dö i sitt rikets sista strid, och han gör ett stort propagandanummer av det, men det är

bara teater liksom allt vad han gör och alltid har gjort. Det är för massorna att tjusas av och beröras av och ta på allvar men inte vi förnuftiga varelser som känner ansvar. Eftersom vi har en möjlighet att rädda honom och hans familj och några till måste vi göra det.

Werner Jag skall alltså få träffa honom?

Bormann Det är oundvikligt. Eva Braun också och hennes döttrar. De blir en trevlig omväxling för er på ubåten, liksom ni för dem.

Werner Det blir mitt livs uppdrag.

Bormann Jag visste att ni skulle ta det på allvar.

Werner Hur skall det gå till?

Bormann Ni skall möta honom vid slutet av korridoren från bunkern vid Hohenzollerndamm, när er första uppgift blir att se till att de kommer ombord på flygplanet. Det kan bli sex personer av vilka en dam och två barn. Ni följer med norrut till Danmark, där ni byter flygplan, och ni har ansvaret för att bytet genomförs. Det nya flyget för er till Kanarieöarna. Där väntar en ubåt. Ni följer med dem på ubåten till Argentina. Där är ännu inte allt färdigt organiserat, men det blir ett flyg till till Bariloche. Där blir det er heligaste uppgift att eskortera dem ända fram till fristaden på andra sidan sjön, där ni stannar hos dem i avvaktan på mina order. Ni lyder inte längre under SS. Ni lyder direkt under mig.

Werner Så ni går helt förbi både Himmler och Göring?

Bormann Hitler har redan förskjutit dem. De är förlorade.

Werner Och Goebbels?

Bormann Han insisterar på att följa sin egen propaganda i graven.

Werner Och ni själv?

Bormann Jag kommer efter senare. Märk väl, att det blir en lång och omständlig resa som kan ta månader. Blir det komplikationer kan det ta sex.

Werner Inga problem.

Bormann (klappar honom ledigt på axeln) Då återstår det bara att övertala föhrern och omvända honom från den slutgiltiga lösningen på sig själv.

Scen 2. En flygkabin.

Eva Braun Hur har du det, gubben?

Hitler (utan mustasch) Tala inte om det.

Eva Vi har klarat oss! Vi kan fortsätta leva!

Hitler Det var det sista jag ville. Jag har svikit mitt folk. Jag fick inte dö som martyr.

Eva Tack och lov för det. Vem som helst är bättre levande än som död.

Hitler Inte kommunisterna. Inte Stalin. De hade alla varit bättre som döda. Nu får jag fortsätta gräma mig de få dagar jag har kvar över att skurkarna tilläts vinna kriget medan hjältarna gick under.

Eva Alla segrar är bara tillfälliga.

Hitler Ja, det Tredje tusenåriga Rikets triumf under tolv år var bara en tillfällig seger, ett kort ljus i det historiska mörkret, ett slag i luften mot mörksens makter, en fåfång yra av glädje över en tillfällig respit i den eviga fruktlösa kampen mot ondskans överväldigande makt och förtäring av mänskligheten.

Eva Klaga månde Jeremias.

Hitler Det är det enda i livet jag har kvar att göra. Och jag måste göra det i tystnad.

Eva Även i tystnadens fängelse har vi dock ett liv.

Hitler Martin Bormanns räddning av våra liv är en förbannelse.

Eva Han har räddat så mycket mer. Han har räddat Tysklands ekonomi åt framtiden och ryckt den undan dödens girighets käftar.

Hitler Som en fåfångans narr av groteska dimensioner.

Eva Han har vänt det onda till godo.

Hitler Nej, han har tvingat det outhärdliga lidandet att fortsätta leva under ofattbar tortyr.

Eva Var inte så negativ.

Hitler Vad annat kan man vara?

Eva Surpuppa!

Hitler Låt mig vara i fred.

Eva Jag ville bara hålla dig vid gott humör.

Hitler Omöjligt. Jag är en hopplös förlorare och medveten om det.

Eva Nej, du är en segrare. Du har övervunnit döden.

Hitler Jag är en smitare. Ingenting annat.

Eva Vänta bara. Du blir på bättre humör när du kommer till Argentina.

Hitler Vad har vi att leva för? Medvetandet om vårt nederlag kommer att bli vår dagliga mardröm.

Eva Hela världen tror att du kommit undan som martyr. Likväl sitter vi här i ett flygplan och har lurat hela världen. Är det inte komiskt?

Hitler Ingenting är komiskt, kära Eva. Allt är bara tragiskt.

Eva Det beror på hur man ser det.

Hitler Jag kan bara se det på ett sätt. Min brottsliga bana är inte över än.

Eva Likväl gjorde du vad du kunde för att motverka världens brottslingar.

Hitler Som nu tagit över världen. Är det något att skratta åt?

Eva Ta det som ett skämt.

Hitler Ett dåligt skämt i så fall och det sämsta i historien. Detta världskrig kommer nu för alltid att kallas mitt världskrig fastän det var deras.

Eva Sov nu, raring. Vi har en lång resa framför oss.

Hitler Jag kommer aldrig att kunna sova mera. Mitt och världens liv är förstört.

Eva Gör det inte värre än vad det är.

Hitler Det är värre än vad det är.

Eva Stackars Hitler.

Hitler Min goda Eva. Du är alltid lika glad.

Eva Någon måste ju vara det.

Hitler En klen tröst i min tragedi men likväl någon tröst.

Eva Så ska det låta. Den minsta tröst är bättre än ingen. Du har åtminstone någon att tala med.

Hitler Tack, Eva. Sov nu. Du behöver din sömn bättre än jag, och natten blir lång.

Eva Försök slappna av. Det är över nu.

Hitler Nej, det har bara börjat.

Eva Vad då?

Hitler Nederlaget.

Eva Nej, segern i nederlaget.

Hitler Som du vill. (*kysser henne lätt*) Jag är glad att åtminstone du och dina döttrar fick klara er.

Eva Vad hade vi varit utan dig?

Hitler Fria.

Eva Nej, vi hade varit ingenting. Nu är vi åtminstone levande.

Hitler Jag har dömt er till ett osaligt liv i exil.

Eva Du har alla dina pengar kvar.

Hitler Vad skall jag med dem till utan makt att kunna använda dem?

Eva Bygg ett nytt Tyskland.

Hitler Det överlåter jag åt Martin Bormann. Jag har gjort mitt och är färdig.

Eva Du har honom att tacka för allt. Alla de andra var fega vacklande kräk.

Hitler Jag vet. De gav upp. Det får man inte göra.

Eva Du har inte gjort det.

Hitler Ändå är jag dömd. Mitt enda liv kvar är som vrak.

Eva Som likväl kan hålla sig flytande.

Hitler Dömd till överksamhet och tystnad. Ett liv i maktlöshetens och tystnadens helvete.

Eva Som likväl är ett liv.

Hitler Du insisterar.

Eva Nej, jag konstaterar.

Hitler Jag beklagar att jag dragit med dig i min tragedi.

Eva Jag är bara tacksam.

Hitler Du är för god för mig. Jag hade unnat dig ett bättre liv.

Eva Vi kan finna det i Argentina.

Hitler Det återstår att se.

Eva Då har vi åtminstone det att leva för.

Hitler Om det är något att leva för.

Eva Sov nu, vännen.

Hitler Jag lämnar dig i fred. Sov gott, den som kan.

(De försöker finna sig till rätta i sina flygplansstolar. Eva somnar harmoniskt in.

Efter en stund reser sig Hitler rastlös och går över till nästa avdelning, öppnar dörren och stiger in. Werner är ensam där och reser sig genast.)

Werner (gör honnör) Jag hoppas allt är till er belåtenhet, *mein Führer*.

Hitler Allt är så litet till min belåtenhet som det kan vara. Det var länge sedan jag såg den där hälsningen, en vanlig hederlig honnör, som vi gjorde i det förra

världskriget. Skönt att slippa den där uttjatade Hitlerhälsningen. *Sieg Heil* fungerar inte längre, och Hitler är död. Jag önskar världen kunde glömma honom, för helst av allt ville jag vara död och glömd för alltid.

Werner Kan jag göra något för er?

Hitler Jag vet ingenting om er. Jag vet bara att Bormann och före honom Canaris hade det största förtroende för er. Ni lär aldrig ha begått något misstag eller ens blivit utsatt för något. Dessutom ser jag er som den idealiska prototypen för den perfekta germanen och ariern: blond, ståtlig, välväxt, frisk och ren. Det enda jag ser fattas hos er är de blåa ögonen. Ni har i stället gyllenbruna, som ett gränsfall. Vem är ni?

Werner Werner von Ebressac.

Hitler Det vet jag redan. Varifrån kommer ett sådant namn?

Werner Vogeserna. Vi är en tysk-fransk familj med anor från Baskien.

Hitler Där har vi det. Det baskiska inslaget. Europas mest udda folkstam, besläktad med de äldsta kaukasierna. Och vad är ert uppdrag?

Werner Jag ansvarar med mitt liv för att eskortera er hela vägen fram till er slutdestination, en egendom vid Bariloche, där jag äger att avvakta vidare order.

Hitler Det blir en lång och prövande resa, till största delen instängd i en ubåt.

Werner Det blir den svåraste biten. För övrigt är er säkerhet så gott som vattentätt garanterad hela vägen. Det har Martin Bormann noga sett till.

Hitler Ja, han är den perfekta organisatören. (*slappnar av något och sätter sig, tydligt trött, gnider ansiktet och pannan med handen.*) Jag behöver någon att tala med.

Werner Jag står till er tjänst, *mein Führer*.

Hitler Glöm det där med *führer*. Jag är reducerad till en vanlig människa. *Führern* brann upp med sin förmodade älskarinna i en bunker i Berlin, även om båda bara var stackars frivilliga *Ersatz*. Jag sökte min dom i graven men fick den inte. Nu begär jag den i stället av er. Ingen av oss har någonting att frukta längre, ty det tredje riket är dött. Var fullkomligt uppriktig. Vad gjorde jag för fel?

Werner Vad skall jag kalla er om inte *mein Führer*?

Hitler Kalla mig herr Hitler, eller Adolf, om ni vill. Kalla mig farbror. Det blir bäst. Ni hade kunnat vara min son.

Werner Nåväl, farbror, jag kan inte se att ni direkt gjorde något fel då allt som gick fel påtvingades av andra.

Hitler Riktigt. Då kommer frågan: Vad gick fel?

Werner Allt gick fel. Rätta mig om jag har fel. Det första och största felet var Versaillesfreden. Det förra världskriget var en onödig katastrof som hade kunnat undvikas, det var imperiernas självförintelse genom sin egen politiska dårskap, men saken hade inte behövt göras värre. Genom Versaillesfredens skriande orättvisa tvingades Tyskland in i en sådan djup och omfattande förnedring att en reaktion blev oundviklig. Ni tog ledningen för denna reaktion, och amiral Canaris som den främste hedersmannen i Tyskland vidimerade den med betyget att varje alternativ hade förvärrat läget. Endast ni kunde förbättra det.

Hitler Jag fick genast hela världsjudendomen emot mig som förklarade mig oförsonligt krig tills jag var utplånad redan efter maktövertagandet 1933. Det var nog kört redan då. Vi föddes med en förbannelse. Ingen skulle tolerera oss godvilligt. Och bakom världsjudendomen stod Amerika, England, Frankrike och till och med Sovjetunionen utom hela världsbanken, som regerade världen efter förra världskriget. Vi hade ingen chans men tog den ändå. Var det fel?

Werner Kunde ni göra annat?

Hitler Nej, vi kunde inte göra annat. Det var vi eller judarna. Vi antog utmaningen och kämpade till sista man.

Werner Tills den sista staden var sönderbombad med Hamburg, Dresden och Berlin.

Hitler Var det värt det? Nej, det var det inte. Det kostade för mycket. Rommel, Canaris, alla de bästa...

Werner Vad hände egentligen med amiral Canaris?

Hitler Han gick bakom ryggen på mig. Han var den man jag litade mest på av alla, Bormann var nummer två, och de skötte sig perfekt, tills Canaris sökte hemlig kontakt med engelsmännen för en separatfred. Han var så hederligt naiv att han trodde engelsmännen på allvar skulle gå in på en sådan diskussion. I själva verket lekte de med honom, väl medvetna om att Roosevelt aldrig skulle gå med på en separatfred eller ens några samtal. Roosevelt var helt styrd av sina amerikanska judar och ett hopplöst fall, som till och med gick på Stalins duperingar. Till och med Bormann måste ge upp om Roosevelt. Om han levat idag skulle vi inte ha varit här idag, utan jag skulle verkligen ligga förkolnad under Berlin. Kanske engelsmännen liksom Canaris närde ett försiktigt hopp om att en separatfred kunde vara möjlig trots allt. Vi vet inte hur de tänkte, och det får vi aldrig veta.

Werner Men varför måste Canaris avrättas?

Hitler Han visste för mycket. Vi kunde inte låta amerikanerna få hand om honom. Det är mycket möjligt att han fortsatt iakttaga sin tystnadsplikt, som han gjort hela livet, men vi kunde inte ta risken. Bara han visste om hemligheten med Bariloche, och Bormann insisterade på fullkomlig säkerhet om sin omfattande Argentinaoperation. Hela Tredje Rikets finansiella resurser har ju överförts av honom till Argentina och närliggande länder. Han är en försiktig man. Han tar inga risker.

Werner Så det var genom honom Canaris avrättades?

Hitler Ja, det var på Martin Bormanns ansvar, strax innan Roosevelts död och amerikanerna nådde fram till hans fängelse i Flossenbürg.

Werner Vem är jag att ställa er inför rätta?

Hitler Ni kan fortsätta ställa mig frågor. Jag vill gärna svara på dem.

Werner Judarna. Var det nödvändigt?

Hitler Nej. Det var inte nödvändigt. Det bara blev så.

Werner Men ni var ansvarig.

Hitler Ja. Jag var ansvarig. Jag kan inte bara skylla allt på kriget. Men det var aldrig min avsikt att ställa till med folk mord. Jag ville bara befria Tyskland från alla dessa judar, som bara missbrukade den ställning de lyckats förvärva sig genom

emancipationen. Jag upplevde den judiska världen inifrån i Wien. Jag såg hur den fungerade. Det är den ursprungliga rasismen som lett till alla andra rasismer. Bara för att de var av judisk börd var de bättre än alla av icke judisk börd. De var alla fariséer. Redan Jesus förbannade fariséernas etablerade självgodhet. De skröt för varandra om hur många *gojim* de lyckats lura. De tävlade om att lura de beskedliga och skenheliga kristna, som de betraktade som duperade fårskallar ledda av sin egen dumhet efter Hameln-rättfångarens pipa den etablerade kyrkans dogmatiserade vidskepelse. Vi ville åstadkomma något bättre. De gamla mytologierna i Grekland, Norden och Indien bjöd på sann mystik och visdom genom sin intrikata symbolik vilket inte någon av de monoteistiska lärorerna gjorde, som bara byggde på vidskepelse och blind lydnad. Judarna var roten till den monoteistiska villfarelsen och vidskepelsen och de dogmatiska förtryckarlärorna, som bara bjöd på själsligt slaveri. För att få någon ordning på världen måste därför en avgörande stöt sättas in mot judarna.

Werner Men koncentrationslägren?

Hitler De gick till överdrift och spårade ur. Jag kan inte bara skylla på kriget, men enligt världsjudendomens krigsförklaring mot oss 1933 måste genom det reella kriget alla judar betraktas som Tysklands fiender.

Werner Men alla kvinnorna och barnen?

Hitler Tror du inte de plågar mig varje natt? Inget krig utan en majoritet av oskyldiga offer, därför är varje krig ett nederlag av bara förlorare, medan de formella segrarna gör saken värre med att förtrycka de besegrade och stämpla dem som skurkar, dränka dem i oskäliga krigsskadestånd för ersättning av vad de själva offrat och förstört, för att till varje pris rättfärdiga och skyla över deras egna brott i kriget. Jag är trött, min vän. Skall vi låta det vara för den här gången?

Werner Om ni vill, – farbror.

Hitler Då drar vi oss tillbaka. Kanske jag kan sova nu. (*drar sig tillbaka till den ljuvt sovande Eva och försöker sätta sig till rätta.*)

Werner (för sig) Vilket uppdrag! (*försöker sova även han.*)

Akt V scen 1. Villan i Bariloche.

Hitler kommer ut på verandan med Eva Braun,
som hjälper honom, då han skakar något.

Eva Det är en vacker dag idag, Adolf.

Hitler Är det?

Eva Det ser du väl.

Hitler Jag bryr mig inte om vad jag ser då jag känner desto mer. Allting plågar mig. Maktlösheten, isoleringen, tystnaden, ensligheten, tristessen, det eviga tråkiga livet som bara blir tråkigare och aldrig tar slut...

Eva Börja inte nu igen.

Hitler Det är ingenting jag börjar. Allting bara håller på och vållar mig plåga.

Eva Du börjat bli gammal.

Hitler Påminn mig inte om det.

Eva Här kommer äntligen vår Martin.

Bormann (inkommer, rask och spänstig) Var hälsade, mitt herrskap.

Hitler Var inte så förbannat hurtig, Martin. Vi ser dig mindre och mindre. Blir det mer och mer olustigt att besöka oss?

Bormann Affärerna håller mig upptagen.

Hitler Skyll på såpa.

Bormann Ni har gjort ert, *mein Führer*. Ni behöver inte längre arbeta. Det är tvärtom med mig. Jag har mera kvar att göra än jag någonsin gjort. Mitt arbete börjar där ert slutade, och jag måste fullfölja det för Tysklands skull. Vi kan sätta det på fötter igen och måste därför göra det.

Hitler Ett fjärde rike?

Bormann Uteslutet. Ett fredens rike. Ett enat Europa. Den drömmen kan ännu bli verklighet.

Hitler Med Stalin med hela Östeuropa i sitt våld?

Bormann Ett nytt kallt krig mot honom har redan börjat. Churchill proklamerade det redan förra året. Tyskland är delat mellan öst och väst, men västra Europa kan förena sig mot öst. Amerika leder alliansen.

Hitler Att Roosevelt aldrig kunde inse sitt katastrofala misstag att göra allt vad Stalin och judarna bad honom om.

Bormann Han vänder sig nog snart mot sina egna judar, så som hans förföljelsemani driver honom till att ständigt öka sina förföljelser. Hela Sovjetunionen är ett koncentrationsläger.

Hitler Det gläder mig. Då dödar han fler än vi. Får han leva tillräckligt länge omvandlar han hela Sovjetunionen till en likkista med döda slavar.

Bormann Han är på god väg.

Hitler (reser sig) Ursäkta mig, jag måste gå och pissa. (*Eva vill hjälpa honom, men han avfärdar henne och går ut själv något böjd och gubbig.*)

Bormann Hur mår patienten idag?

Eva Han blir gnälligare och gnälligare. Jag står snart inte ut längre.

Bormann Ni borde komma härifrån. Jag kan ordna ett säkert hem åt er i Buenos Aires. Där fick ni träffa vänner och era landsmän.

Eva Då skulle jag lämna honom ensam.

Bormann Han är redan ensam. Han kan inte bli ensammare. Tänk på er själv och era döttrar. De har rätt till ett liv, och ni är själv ännu långt ifrån gammal.

Eva Ni frestar mig.

Bormann Kalla på mig när det är dags, och jag ställer allt ni behöver till ert förfogande.

Eva Tack, Martin. Jag står ut så länge jag kan. Har någon klarat sig utom Eichmann?

Bormann Mengele är ju här och Heinrich Mueller. Himmler åkte fast och tog gift, och Göring lyckades också smita undan sina bödlar genom gift. Många blev avrättade, och några sitter inburade för alltid, framför allt den stackars Rudolf Hess.

Eva Dönitz och Albert Speer?

Bormann De har klarat sig. De deltog inte i våra 'brott mot mänskligheten'.

Eva Vårt enda brott var egentligen att trotsa världsordningen.

Bormann Man kan inte öppet trotsa den. Då måste man bli nedriden. Man kan bara kompromissa med den och genom att samarbeta med den verka för sina egna syften. Nyckeln till världsordningen är diplomati. Det var den enda bristen i Hitlers geni. Han var ingen diplomat utan måste bara gå bröstgänges till väga. Om du inte kompromissar med någon kommer ingen att bry sig om dig.

Eva Han fick alla tyskar med sig.

Bormann Därför att han kände och deltog i deras förnedring. Han blev en Prometheus, men redan den första straffades hårt för sin välgärning.

Eva Här är han. – Gick allting bra, käraste?

Hitler Inga problem. Jag torkade upp efter mig.

Eva Tack.

Hitler Vad har ni pratat om under tiden? Du vill väl också lämna mig, Eva.

Eva Inte ännu.

Hitler Alltså vill du det.

Eva Adolf, jag måste få komma bort härifrån mer än jag gör, träffa andra människor och landsmän i min egen ålder, inte förlora kontakten med stadslivet...

Hitler Du vill gå och shoppa.

Eva Även det.

Hitler Jag håller dig inte kvar med våld. Du kan lämna mig när du vill.

Eva Bara tillfälligt.

Hitler Försök inte.

Bormann *Mein Führer*, ni kan själv lämna det här stället när ni vill. Vi kan garantera er säkra uppehåll på särskilda platser som Cordoba och orter både i Paraguay och Brasilien. Ni behöver inte stanna här.

Hitler Vem får jag som eskort?

Bormann Vem ni vill.

Hitler Werner?

Bormann Han är med mig. Han ska skickas till Europa. Han är det nya Tyskland. Som den perfekta diplomat han är skall han med tiden med Frankrikes hjälp driva igenom den europeiska unionen.

Hitler Får jag se honom innan han far?

Bormann Givetvis.

Hitler Han utgjorde en omistlig tillgång för Eva och mig under vår långa svåra resa ut i exilen, i synnerhet de långa veckorna inlåsta i ubåten. Om han fått vara kvar med oss hade Eva aldrig velat lämna mig.

Bormann Hans kompetens krävde andra uppdrag efter ert.

Hitler Naturligtvis. När reser han? När får jag se honom?

Bormann Han kommer strax hit och hämtar mig.

Hitler Får jag tala med honom i enrum?

Bormann Så länge ni vill.

Hitler Jag tackar dig, Martin. Det är nästan det sista jag vill. För övrigt har jag ju bara överlevt mig själv.

Eva Var inte så bitter.

Hitler Jag är inte alls bitter. Jag är bara realistisk.

(*Det hörs en bil.*)

Bormann Här är han nu. Farväl, Eva. Kom ihåg vad jag sade. När som helst. – Kalla på mig när som helst, *mein Führer*. Jag är i livet för att tjäna er och Tyskland.

Hitler Jag är inte mycket kvar att tjäna. Tyskland har ni alltid kvar. Ni behöver inte ha dåligt samvete för min skull. Jag kommer att dö ensam i alla fall.

Bormann *Lebe wohl, mein Führer. Auf wiedersehen.* (*gör högtidligt Hitlerhälsningen och går. När han försvunnit uppenbarar sig Werner.*)

Hitler Gå in, Eva. Jag vill tala ensam med honom.

Eva Som du vill, älskling. (*går in. Werner kommer fram.*)

Hitler Grannare än någonsin. Du är det Tyskland jag älskade och levde för och dyrkade. Och se underverket, du är kvar, oförändrad och ofördärvad.

Werner Jag skall skickas till Europa inom kort.

Hitler Jag vet. Du talar ju flytande franska. Du skall genomföra vårt äktenskap med Frankrike, även om det bara blir halva riket.

Werner Det är ett långtidsprojekt. Vi har inte ens börjat ännu.

Hitler Vad Martin Bormann planerar går alltid i hamn. Han är den enda jag alltid kunnat lita på.

Werner Han är dömd i sin frånvaro till döden i Nürnberggrättegångarna.

Hitler Fastän han är formellt förklarad död. De är rädda för honom för att de inte vet om han verkligen är död. Av någon anledning är de dock helt säkra på att jag är det, de narrarna. Endast Stalin vet att jag inte är det, och därför är han livrädd för mig. Därför har han blåst upp de ostädade koncentrationslägrens smutsiga byk till alldeles surrealistiska proportioner, och världen har gått på det, bara för att det är så extremt. Skräckeffekter går alltid hem. På samma sätt satte jag skräcken i tyskarna för judarna, och det gick också alldeles för bra hem. Ingen protesterade mot bokbålen eller kristallnatten.

Werner Jo, Vita Rosen.

Hitler Nu rör du vid mitt dåliga samvete, Werner, och jag tackar dig för det. De var de verkliga tyska hjältarna, de som vågade vända sig mot vår ordning, som vi vände oss mot världsordningen. De var ofta protestanter, och det gjorde mig ont om dem. Sophie Scholl och hennes vänner, till exempel. Karl Goerdeler i Leipzig. En modig och omutlig man. Och alla de andra. Rommel. Stauffenberg. Gamle general Beck. Det fanns många exemplariska tyskar offrade i onödan. Vad säger du om det?

Werner Jag beklagar det liksom ni.

Hitler Men biskop Galen i Münster klarade sig. Honom kunde ingen rubba. Han var ändå grunden och hjärtat i motståndsrörelsen. Men vi behövde vänner i Vatikanen, inte bara för Mussolinis skull. Därför lät jag inget hår krökas på hans huvud. Jag är ändå sista slutligen född katolik själv.

Werner Har ni ännu ont efter attentatet?

Hitler Om jag har. Det finns fortfarande plågsamma träflisor kvar i ansiktet. Jag måste operera det fler gånger. Jag kunde aldrig visa mig mer offentligt efter den blåsningen. Jag var chockad, och mitt ansikte var förstört. Men vi fann en nästan perfekt och godvillig dubbelgångare. Syntes det att det inte var jag?

Werner Ärligt talat verkade han mer gemytlig än ni.

Hitler Ja, jag kunde aldrig bli gemytlig. Jag kunde anstränga mig till artighet, men den var alltid forcerad. Naturlig var jag bara med barn och hundar.

Werner Och med mig.

Hitler Ja, ni var det lysande undantaget. Så när reser ni?

Werner Inom några veckor. Det här är sista gången vi ses.

Hitler Jag är medveten om detta. (*efter en stunds eftertanke*) Vad väntar er i Tyskland utom rykande ruiner?

Werner Ett arbetsamt folk som ämnar bygga upp dem igen.

Hitler Tror du de någonsin kan förlåta mig?

Werner Det får tiden utvisa.

Hitler Vad kommer de att ha svårast att förlåta?

Werner Att ni startade kriget.

Hitler Det kändes som ett svek mot dem att jag gjorde det. Men vi hade inget val.

Werner Om ni hade rätt kommer det att ta många år för historien att ge er rätt. Såren är för djupa. Förstörelsen är för stor. Traumat är universellt.

Hitler Alltså var det mitt fel.

Werner Åtminstone delvis. Ni kunde åtminstone inte direkt skylla det på judarna.

Hitler Judarna agerar alltid i bakgrunden. De träder aldrig fram. De manövrerar, som när de lät romarna korsfästa Kristus. När jag sade upp samarbetet med den judiska världsbanken för att vi ville klara oss själva svarade de med att förklara krig. Det var bara en teoretisk och ekonomisk krigsförklaring, men det var de som startade det kriget.

Werner Ja, det var det.

Hitler Ligger ansvaret därför på dem eller på Tyskland? Vi agerade bara i konsekvens med deras agerande.

Werner Faktum är att alla judar blev drabbade, inte bara bankirerna.

Hitler Nej, de klarade sig, medan de, som alltid, lät de oskyldiga gå under. Brydde sig bankirerna det minsta om hur många offer deras krigsförklaring skulle leda till? Nej, de tänkte bara på sig själva. Och de skulle vara ansvariga för världsordningen! *De* var ansvarlösa! Vi försökte bara skydda oss och försvara våra intressen, vår självständighet och vår suveränitet! Hade vi inte rätt till det?

Werner Jo.

Hitler Frågan är vilka som var de största förlorarna i kriget, vi eller judarna. Stalin är den ensamma vinnaren, men den vinsten har troligen kostat honom Sovjetunionen, dess framtid och hans folks tillit. Frankrike och England har vunnit genom att aldrig ge upp, medan Amerika kammar hem de verkliga vinsterna. De har tagit hand om alla våra återstående vetenskapsmän, som om Einstein inte var dem tillräcklig med sitt insisterande på skapandet av atombomben. Wernher von

Braun, Teller, Klaus Fuchs, de är alla där i Amerikas koppel nu, och Einstein kallar redan Amerika för det nya Nazi-Tyskland. Skall jag ta det som en komplimang?

Werner Det är knappast en komplimang för Amerika.

Hitler Genom den judiska atombomben har världen gått i lås. Det är civilisationens moraliska bankrutt. Det är det etiska självmordet för hela mänskligheten och dess dödsdom genom dess egen självdestruktivitet. Världen kan aldrig bli mänsklig mera. Det skulle vara om en stor del av mänskligheten, helst 90%, gick under, så att resten skulle bli tvingade att bli mänskliga igen. Nu är mänskligheten ett färdigt obotligt monster. Jag medger att vi redan var på väg därhän, vi såg faktiskt något gott i att försöka eliminera de smutsiga parasitiska zigenarmassorna, som bara drällde och förökade sig till ingen nytta för någon, medan de försörjde sig på skojeri och parasitism, och de lika oändliga östeuropeiska judiska massorna, men vi umgicks aldrig med planer på reella folkutrotningar. Sådana aktioner ställde i stället amerikanerna till med i Dresden, Hiroshima och Nagasaki, som om eldstormen i Hamburg inte var alldeles tillräcklig som effektivt massmord på mångtiosentals oskyldiga offer.

Werner Men hur hade Europa sett ut om vi hade vunnit? Tyskland hade varit judefritt och steriliserat från zigenare. Vilket kallt och sterilt land det hade varit! Antag att vi även hade lyckats rensa Frankrike från alla judar och zigenare och ersatt den franska kulturen med den tyska. Vilket fattigt Europa det hade varit! Fattigt och tråkigt och ödsligt!

Hitler Nu blir det i stället tvärtom. Judarna tar över, kommunisterna tar över, zigenarna tar över och får obehindrat sprida sina tattarläger över hela kontinenten. Och det värsta av allt, folk får aldrig veta sanningen, historieskrivningen förfalskas av segrarna och färgas av Stalins judars överdrifter och propaganda, medan vi som ändå stred för en rättvis sak bara får göra oss hörda genom tystnaden.

Werner Sanningen kommer alltid fram med tiden.

Hitler Men det tar alltid för lång tid. Den når fram för sent till dem som skulle ha behövt den och för sent för att de som skulle behöva bli upprättade av den skulle kunna bli det.

Eva (kommer ut) Adolf, kvarhåll inte Werner när Martin väntar på honom.

Adolf Jag är rädd att det måste bli ett kort avsked.

Werner (sträcker fram handen) Till nästa gång, när den än blir

Adolf Tills vi ses igen, min vän, i förhoppningsvis en friskare och lyckligare värld.

Werner Lev väl, *mein Führer*. (lämnar utan vidare hälsningar)

Eva Ska du inte komma in? Det börjar bli kallt.

Adolf Lämna mig här ute att frysa lite till. Jag njuter av det.

Eva Som du vill. (går in igen)

Adolf Så går ridån ner över en tid och värld av mörker. Stalin terroriserar halva världen, Amerika spränger atombomber och leker med massförstörelsevapen, och Europa ligger i ruiner. Var det mitt fel alltihop? Jag kan inte frånta mig ansvaret. Ja, jag bekänner mig skyldig till mänsklighetens värsta brott genom tiderna och tar på mig mitt rättmätiga straff, att få leva vidare på livstid i obemärkthet och sjukdom,

dömd till tystnad och isolering under ständigt tilltagande grämselse, tills jag alltför sent får dö, när jag alltför länge tvingats överleva mig själv. Men Werner lever vidare, som ett fåfängt och oemotståndligt hopp som dock är reellt för framtiden. Fastän allting ständigt går under i fåfång dårskap tycks ändå skönheten alltid klara sig och leva vidare, som den eviga förvaltaren och stafettbäraren av den outsläckliga sanningen.

Ridå.

Simla-Manali, 13-16 augusti 2014.

Första akten av denna pjäs är en bearbetning av Vercors' berömda novell "*Le silence de la mer*" från 1942 som gjordes till film av Jean-Pierre Melville 1947, där dock filmens slut avviker från novellens, ehuru den för övrigt följer novellen exakt. Resten bygger på den dokumentära "*The Grey Wolf*" av Simon Dunstan och Gerrard Williams, som presenterar bevis för Hitlers flykt och överlevnad med Martin Bormanns hjälp. Några scener har lånats från min tidigare pjäs "*Canaris*" från 2013.